

Bra bruksanvisning i statistiska förfaringssätt

Aviva Petrie, Caroline Sabin. **Medical statistics at a glance**. 138 sidor. Oxford: Blackwell Science, 2000. ISBN 0-632-05075-6.

Recensent: Adam Taube, professor, institutionen för informationsvetenskap, Uppsala universitet.

■ Det har kommit ut många elementära böcker i medicinsk statistik på senare år i vilka man varit mycket angelägen om att tillrättalägga texten så att några matematiska svårigheter inte skall försvåra förståelsen. Mer och mer har det blivit fråga om att skildra förfaringssätt – så här går det till att genomföra en viss statistisk analys. Böckerna blir på detta sätt ett slags bruksanvisningar i stället för läroböcker. Det har också varit påtagligt att många läroböcker i medicinsk statistik på sistone författats av personer som icke varit professionella statistiker, vilket ibland resulterat i förenklade och ibland rent felaktiga presentationer.

Synnerligen professionella författare

»Medical statistics at a glance« kan enligt min mening snarast betraktas just som en bruksanvisning. Det är inte en lärobok som går djupare in på de underliggande principerna utan presenterar sammanfattningar om teori och statistiska förfaringssätt i 42 mycket väl skrivna små avsnitt, ungefär som föreläsningssanteckningar. De är dock inte skrivna av statistiska amatörer. Författarna är synnerligen professionella medicinska statistiker.

Utmärkt hjälpreda

Avsikten är att läsaren skall komplettera studiet av detta arbete med fördjupning i någon riktig lärobok i ämnet samt med de inlärningsfrågor som kan inhämtas från speciell webbsida. På så sätt kan det bli ett utomordentligt hjälpmedel vid kurser i medicinsk statistik. Jag misstänker emellertid att majoriteten av läsarna kommer att använda denna bok mer som

en referens och sedan göra sina statistiska analyser direkt med hjälp av tillgängliga »statistik-paket«.

Bör finnas på institutionsbiblioteken

Även om denna bok alltså framför allt blir en hjälpreda vid sidan om datorn så tror jag att den kommer att bli till stor nytta: den är vederhäftig och tar upp en mängd olika områden, allt ifrån statistisk deskription till tidsserier och bayesianska metoder. Framställningen kompletteras med kommenterade datorutskriftar från konkreta exempel. Förutom en rad statistiska tabeller innehåller den även en omfångsrik förklarande ordlista över termer inom statistik och epidemiologi.

Detta arbete bör finnas i varje medicinskt institutionsbibliotek, och för lärare i medicinsk statistik är det utomordentligt användbart.

Beskrivning av modell för uppsökande psykiatriskt arbete

Leonard I. Stein, Alberto B. Santos. **Psykoaseteam – en modell for opsøgende psykiatrisk arbejde**. Köpenhamn: Hans Reitzels forlag, 2000. Pris 225 dkr. ISBN 87-412-2619-4-01.

Recensent: Johan Cullberg, professor, enheten för psykisk hälsa, Samhällsmedicin, Stockholms läns landsting.

■ Under 1970-talet var den största nyheten inom psykosvården Leonard Steins och Ann-Mari Tests noggranna utvärdering av den så kallade assertive community treatment (ACT)-metoden, som de utvecklade i Madison, Wisconsin. De hade konverterat majoriteten av de resurser som varit bundna inom den slutna psykiatriska vården till öppenvårds-team, som så långt som möjligt strävade efter att lära patienten återanpassning i samhället. De kunde visa att bara ett minimum av slutenvård var nödvändigt

och att patienternas livskvalitet och delaktighet i samhället kunde ökas radikalt om ett sådant team skötte »eftervården«. Kostnaden mätt i totala tal var lägre än med den tidigare sjukhusbaserade vården. Det innefattade förutom direkta vårdkostnader samhällskostnader som fängelseplats, kroppssjukvård etc. Där emot krävde systemet att stödet måste fortsättas för att inte de uppnådda resultaten skulle förloras. Patienternas förmåga att självständigt förvalta det de lärt sig var fortfarande nedsatt. Långsamt har synsättet börjat tränga igenom, och idag kan man säga att det starkt påverkat psykiatriens avinstitutionalisering. Kortfattat innebär det att förändra personalens förhållningssätt från tonvikten på medicinska och psykologiska interventioner till stöd att genomföra vardagsaktiviteter. Det innebär att vara med patienten så mycket som möjligt, att ge krishjälp, möta anhöriga, medla vid konflikter t ex. Givetvis är de psykologiskt stödjande interventionerna fortfarande viktiga, men de är inte huvudsaken. Förutom att hjälpen inte ska vara tidsbegränsad, hävdar man klienternas rätt att vara fullvärdiga medlemmar i samhället, något som också ger förpliktelser och ansvar.

Nu har det kommit en liten, enkel och lättläst lärobok om detta förhållningssätt. Den är nyligen översatt till danska. Speciellt värdefull borde den vara för samundervisning med kommunens personal. Den är optimistisk utan att vara överoptimistisk. Det osentimentala men humana synsätt som präglar boken, i kombination med författarnas långa erfarenhet av förändringsarbete, gör den viktig. Psykiatern uppfattas som någon som bara behöver fungera i teamet på deltid. Om det är en bristlösning eller hänger samman med teammedlemmarnas goda utbildning är svårt att säga. Boken innehåller analys av olika teammedlemmars arbetsuppgifter – bl a betonas behovet av en missbruksspecialist. Ofta föreligger ett komplicerande missbruk hos dessa klienter.

Lämplig som kursbok

En avgörande skillnad mellan det nordamerikanska samhället och det skandinaviska är att vi har en oftast fungerande socialtjänst. Denna bok förutsätter en enda vårdorganisation. ACT-teamet får därför göra mycket som vi ser som icke-psykiatriska uppgifter. Samtidigt skulle vår egen psykospsykiatri ofta fungera bättre om samarbetet var enklare och mera oproblematiskt gentemot socialtjänsten. Denna bok är utmärkt som kursbok. Många har svårt att läsa danska varför en svensk översättning och en försvenskning av den danska utgivarens kompletteringar vore på sin plats. •